



REFERAT

SALON ELSA #2 :

OM KØN OG UDDANNELSE I DK

Den 11. januar 2016 afholdte vi for anden gang Salon Elsa; et flydende forum for udveksling af viden, idéer og debat om aktuelle udfordringer omkring køn, diversitet og uddannelse. Idéen med Salon Elsa er at samle engagerede og relevante stemmer indenfor et specifikt felt til givtig udveksling og handling på tværs af fagområder.

I anledning af at vi hos Cecilienorgaard.com har medvirket til en større nordisk kortlægning af kønspraksis på uddannelsesområdet, var omdrejningspunktet for Salon Elsa #2 køn i uddannelse. Rapporten udkommer i løbet af januar 2016.

Fokus på køn, ligestilling og mangfoldighed indenfor uddannelsessystemet har ikke altid vundet stort indpas i Danmark. På trods af den umiddelbare sammenhæng mellem anerkendte problemstillinger som kønsopdelt uddannelsesvalg og arbejdsmarked – og det faktum, at børn bliver mødt forskelligt og stereotrypt på baggrund af køn i uddannelsessystemet. Ved Salon Elsa #2 drøftedes følgende spørgsmål som: Hvad er skridtet mod at nuancere gængse forestillinger om normalitet og køn? Og hvordan kan vi skabe rum for mangfoldige måder at gøre køn på indenfor uddannelse og pædagogik? Og endelig – måske vigtigst af alt – hvem kan gøre hvad?

Ved salonen deltog følgende aktører:

Regitze Flannow, medlem af Danmarks Lærerforenings hovedbestyrelse; Jacob Graack-Larsen, Adjunkt ved pædagoguddannelsen UCC-Sydhavn; Søren Feldbæk Winther fra Ligestillingsafdelingen i Ministeriet for børn, undervisning og ligestilling; Ane Rottbøll Jørgensen fra Børne og Ungdomsforvaltningen i Københavns Kommune og Emma Næsby Petersen, lærer ved Den Grønne Friskole i København. Herudover deltog arrangørerne: Cecilie Nørgaard, Uddannelses- og kønssociolog og stifter af MANGFOLD / www.cecilienorgaard.com og Freja Larsen, Cand.Merc.Pol, ansat hos Cecilie.

Afbud: Carolina Maier, medlem af Folketinget for Alternativet; Jan Hoby, Næstformand i Landsforeningen for Socialpædagoger; Hilda Rømer Christensen, lektor ved Københavns Universitet og koordinator for kønsstudier ved KU.

Under salonen lagde Cecilie ud med et oplæg om rapporten 'Promising Nordic Practices in Gender Equality Promotion in Basic Education and Kindergartens' (2016), hvor MANGFOLD har leveret det danske bidrag. Rapporten er en kortlægning af nordisk praksis og erfaringer i forhold til arbejdet med køn, mangfoldighed og ligestilling på børnehave og grundskoleniveau.

Rapporten finder følgende: Der synes at være en hel del dansk forskning om køn i pædagogik, det kniber dog med den brede formidling. Dog er den nyeste reform af pædagoguddannelsen fra 2014, som inkluderer et separat modul 'køn, seksualitet og mangfoldighed' - et udtryk for at forskningen bliver hørt og at den ny viden (og ikke myter) om køn og pædagogik bliver taget alvorligt. Desværre er der stadig lang vej før Danmark for eksempel lever op til EU's Mainstreamingsforpligtelse. Herudover finder rapporten en alvorlig dansk mangel

på politisk interesse og vilje samt strukturering og organisering af indsatser på området. DK halter bagud i forhold til konkrete kommunale indsatser. Generelt finder vi i rapporten, at der er mangel på implementering af forskningsbaseret viden om køn både på læreruddannelsen og hele børne- og ungeområdet. Endelig mangler implementeringen af forskningsbaseret viden om køn i både lov og læseplaner til børn i skolen (med undtagelse af temaet sundheds-og-seksualundervisning-og-familiekundskab, der fylder lige så meget som Færdselslære).

Den fulde rapport munder ud i seks 'promising practises' for at øge kønsligestilling i og gennem uddannelse (dannet på baggrund af rapportens samlede relevante, nordiske erfaringer):

1. Implementere *gender mainstreaming* på uddannelsesområdet (EU)
2. *Gender equality planning* i skoler (FI/SV) Fx skal finske skoler have planer klar til august 2016, som desuden skal udfærdiges i samarbejde med børn og unge selv – i forlængelse af lov. Det finske nationale råd for uddannelse har udarbejdet en guide til det forestående arbejde.
3. Rekruttere 'ligestilling/diversitets-uddannere'/*genuspædagoger* til kommuner (SV)
4. Udvikle nationalt/nordisk kønscertifikat til børneinstitutioner og skoler (DK)
5. Målsætte kønsbalance og diversitet i pædagogisk personale (NO)
6. Samarbejde/formidle viden med/til forældre om køn og ligestilling (FI)

Som opfølgning på kortlægningsprojektet og rapporten, har den nordiske gruppe fået finansieret et videre samarbejde i 2016. Gruppen kommer til arbejde på projektet 'Promising Nordic Practices – on-line education and platform for educators on Gender Equality and Equity Promotion'. Med det projekt er ønsket at udvikle en nordisk in-service uddannelse om intersektionel ligestilling og en digital platform for det videre nordiske samarbejde.

Efterfølgende forklarede Cecilie om hendes initiativ 'The Nordic Gender Certificate'. Et nordisk kvalitetsmærke til børneinstitutioner og skoler, der angiver, at der leves op til særlige krav til forskningsbaseret viden om køn, diversitet og Gender Mainstreaming i pædagogiske dannelses- og Uddannelsesinstitutioner, som sikrer at praksis foregår på baggrund af viden og ikke almindeligt udbredte myter om køn. Et enkelt, fælles nordisk middel til i offentlighed at skærpe fokus, status og udvikling af princippet om kønsligestilling i de nordiske samfund. Certifikatet kan strategisk set sammenlignes med det nordiske miljømærke, Svanemærket. Pt. Søger Cecilie funding til et pilotprojekt i samarbejde med Den Grønne Friskole, der forhåbentlig vil gøre Den Grønne Friskole til den første kønscertificerede skole i Danmark.

Jacob holdte et oplæg om Modul C 'køn, seksualitet og mangfoldighed', som han underviser i ved Pædagoguddannelsen. Modulet har en normkritisk tilgang, og er et forsøg på at få de pædagogstuderende til at reflektere over egen og nuværende (køns)praksis indenfor pædagogfeltet. Som led i modulet, sendes de studerende ud på observationsøvelser (fx i BR Legetøj) for at iagttage potentielt kønnede mønstre. De studerende får også til opgave at udarbejde en kønspolitik for en fiktiv institution, både i begyndelsen og slutningen af modulet. De studerende kan ud fra denne øvelse reflektere over egen udvikling og læring.

Jacob forklarede, hvordan en række undervisere i Modul C ønsker at få modulet rykket længere hen i uddannelsesforløbet, da nogle studerende mangler basal praktisk erfaring med pædagogik ved indgangen til modulet og derfor er mindre i stand til at forholde sig kritisk/undrende overfor gængs (kønsstereotyp) pædagogisk praksis. På Modul C anvendes et udvalg af teori og forskningsbaseret materiale. Der efterlyses dog konkret undervisningsmateriale (fx en grundbog) eller andet, som underviserne kan basere deres undervisning ud fra.

Efter de to oplæg og en præsentationsrunde blev ordet sat fri. Under salonen drøftedes både politiske, sociale og kulturelle problemstillinger omkring det manglende fokus på og respekt for viden om køn og diversitet i

det danske uddannelsessystem.

Udfordringerne omkring tidlig kønssocialisering blev diskuteret, og der var enighed om vigtigheden af tidlig og målrettet indsats i forhold til at udfordre børn, unge, pædagoger og lærere og andre underviseres måder at forholde sig til, og agere køn på. Samtidig var der enighed om vigtigheden af at integrere kønsbevidsthed som en del af dansk (uddannelses)lovgivning. Der blev talt om 'kønnede' uderum og om hvordan man inviterer (eller ekskluderer) børn og unge til at bruge by og natur på tværs af køn (og kultur).

Den videre samtale var opdelt i tre runder, der henholdsvis fokuserede på 'visioner', 'udfordringer' og 'konkret handling'.

I forhold til '**visioner**' beskrev flere et ønske om en mere reflekteret pædagogisk kønspraksis i Danmark. Samtidig var der enighed om vigtigheden af at forstå sammenhængen mellem unuanceret kønspraksis og senere samfundsudfordringer (fx. Det kønsopdelte arbejdsmarked). Flere ønskede en større systematisering og respekt for køn i uddannelse som fagområde. Endelig blev der givet udtryk for nødvendigheden af at inddrage børn og voksne på lige fod i ligestillingsarbejdet.

Af '**udfordringer**' blev der flere gange nævnt en oplevet politisk modstand, og det blev videre problematiseret, hvordan ligestilling som felt ikke på nuværende tidspunkt tænkes ind fx i alle ministerielle områder eller blandt fagbevægelsen i Danmark. Samtidig blev det set som en væsentlig udfordring, at man i Danmark betragter ligestilling som allerede opnået. Der mangler altså en anerkendelse af, at mangel på diversitet og ligestilling stadig er et udtalt problem i herhjemme. Det blev nævnt, at vi i Danmark har en fortrængningskultur, hvilket også bemærkes af andre nordiske lande.

Alle deltagere var optagede af '**konkrete handlinger**', og hvad hver især kan gøre for at fremme kønsagendaen indenfor uddannelsessystemet. Her var der fokus på at bidrage til at skabe en større forståelse for feltet, gennem et fælles sprog, gerne på ministerielt niveau. I forhold til fagbevægelsen kunne medlemmerne udfordres, fx gennem temanumre om køn i et fagblad eller ved at drøfte nye (køns)politikker med lokale tillidsrepræsentanter. Der var generel enighed om viden, refleksion og nuanceret bevidsthed omkring køn, diversitet og ligestilling er afgørende for at øge ligestilling, lige rettigheder og lige muligheder for alle.

